

на, И. В. Кулагин [Электронный ресурс]. - Режим доступа : conf.bstu.ru/conf/docs/0044/0831.doc.

21. Способы учёта синергического эффекта [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.h06.ru/uchet.html>.

22. Галлямова Э. Г. Создание синергических преимуществ диверсифицированных компаний / Э. Г. Галлямова // Государственное управление [Электронный вестник]. - 2007. - № 11 - С. 1-6.

23. Оценка эффективности интеграции предприятий: инвестиционный аспект [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://bankrabort.com/work/work_18790.html?similar=1.

24. Соков М. В. Система оценки эффективности программ реструктуризации промышленного предприятия : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05, 08.00.10 / М. В. Соков ; Ивановский государственный университет. - Иваново, 2006. - 25 с.

25. Лысенко О. В. Применение методики оценки синергического эффекта для определения эффективности образования интегрированных промышленных объединений / О. В. Лысенко [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.anrb.ru/isei/cf2004/d776.htm>.

26. Маленков Ю. А. О необходимости применения новых инструментов стратегического управления инвестициями / Ю. А. Маленков [Электронный ресурс]. - Режим доступа : www.icie.ru/netcat_files/Image/malenkov.doc.

27. Ситницький М. В. Синергізм в системі управління стратегічною гнучкістю підприємства / М. В. Ситницький [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.rusnauka.com/ONG/Economics/10_sitnic_kiy%20m.v..doc.htm.

O. Ovechkina

APPLICATION OF DETERMINISTIC ANALYSIS OF SYNERGISTIC INTERACTION EFFECTS OF RESOURCE ELEMENTS OF INNOVATION POTENTIAL OF ECONOMIC SYSTEMS

The article suggests and substantiates the calculations matrix of synergies effects of integration resource elements/components of the innovation potential in economic systems and taking into account the transformation and stage of its operation. Matrix makes possible to deepen study of processes of integration and mutual influence of resource elements, to develop complex of intermediate range data for estimate synergy effects, to find new sources of synergy effects that may arise in the process of innovation and economic processing of subjects.

Ключові слова: innovation, resources, synergies, deterministic analysis, the economic entity.

© О. Овечкіна

Надійшла до редакції 04.05.2010

УДК 368.91:369.234.26

НАКОПИЧУВАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ЯК КОНКУРЕНТНОЗДАТНА АЛЬТЕРНАТИВА НЕДЕРЖАВНОМУ ПЕНСІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ

ОЛЕНА ПАПАЗОВА,

кандидат економічних наук, доцент Донецького державного університету управління

ВАЛЕНТИНА МАНАКІНА,

менеджер з інвестицій фінансово-консультаційної компанії "Родинні інвестиції"

У статті проаналізовано проблеми пенсійного забезпечення та динаміку формування ринку страхування життя в Україні, показники діяльності страхових лайфових компаній, розкриті проблеми, пов'язані з розвитком страхування життя як одного з перспективних шляхів упровадження недержавного пенсійного забезпечення.

Ключові слова: страхування життя, пенсійне забезпечення, недержавне пенсійне забезпечення, впровадження, удосконалення.

Постановка проблеми. Ми живемо в динамічно-му світі, у якому нас оточує не тільки приємна буденність, але й маса всіляких подій, ризикованих для нашого здоров'я або життя. І навіть придбавши стра-

ховий поліс, ми не можемо протистояти долі, але можемо в цьому випадку подбати про наших близьких, уберегти їх від убогості й приниження.

Також рано чи пізно настає момент, коли ми підхо-

№ 3 (103) травень-червень 2010 р.

димо до важливої межі нашого життя - до "заслуженого відпочинку". Неминучість цього моменту практично безперечна й очевидна, хоча більшість жителів України намагаються не надавати їй суттєвого значення. Але те, на що ми можемо розраховувати, переступивши межу пенсійного віку, усе більше залежить винятково від нас.

Багато століть велося так, що турботу про осіб похилого віку брали на себе їхні діти й онуки. 15-20 дорослих працездатних людей могли утримувати двох або трьох старих. Але із часом турбота про літніх людей перекладалася на громаду, суспільство, зумовивши тим самим виникнення солідарної системи допомоги соціально незахищеним верствам населення - літнім людям, інвалідам, родинам, що втратили годувальника. Це означало, що всі працездатні сплачують певний невеликий внесок у фонд держави й забезпечують тим самим фінансове джерело гідного існування для таких категорій людей - пенсію.

Протягом ХХ століття така система працювала непогано. Народжуваність у європейських країнах, республіках СРСР, Америці, Японії постійно збільшувалась, досягнувши піку після Другої світової війни. Ці діти почали трудову діяльність наприкінці 60-х років. У цей час кількість працюючих набагато перевищувала кількість пенсіонерів.

Однак поступово люди збагнули, що народжувати дітей тільки заради гідного життя на схилі літ більше немає сенсу, оскільки їхній фінансовий добробут залежить все більше не від дітей, а від уряду. Отже, тоді, у 60-80-ті роки ХХ століття були закладені засади нинішньої **демографічної кризи** [6].

У нашій країні демографічні проблеми гостро виявили себе в 90-х роках минулого століття, коли через ряд економічних, політичних та соціальних потрясінь народжуваність населення почала знижуватися (рис. 1).

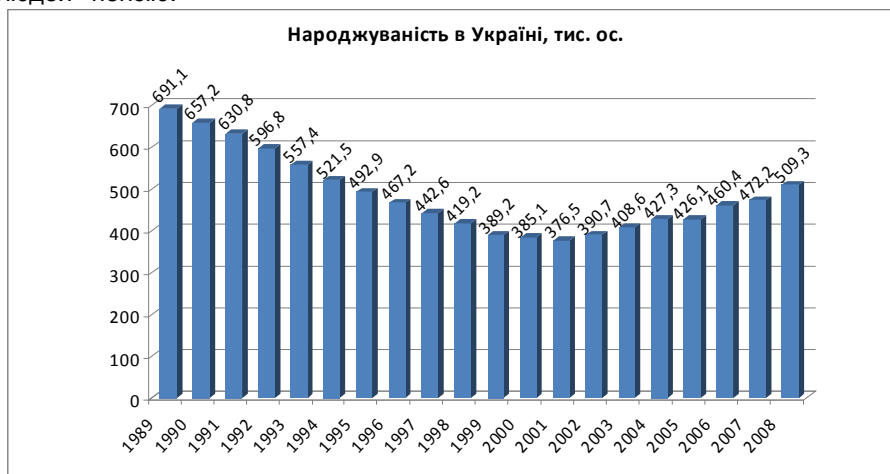

Рис. 1. Приріст населення (демографічна хвиля) [7].

Ці об'єктивні демографічні дані свідчать про те, що, починаючи з 2012 року, кількість людей працездатного віку буде знижуватися протягом п'ятнадцяти років, тобто держава найближчим часом буде неспроможна забезпечити гідний рівень життя людям на пенсії. Тобто робити внески в Пенсійний фонд і забезпечувати гідне існування тим, хто перебуває на заслуженому відпочинку, згодом стане просто нікому.

Пенсія за визначенням - це той час, коли кожна людина "споживає" плоди своєї праці. Саме в цей момент громадянин як ніколи беззахисний, він більше не має можливості заробляти кошти й потребує певної соціальної допомоги. Європейські країни, США та Японія, на відміну від країн СНД, мають розвинені системи альтернативних державним пенсійним інститутів, які гарантують повний соціальний і матеріальний захист людей пенсійного віку, створюють конкурентне поле соціальних послуг і навіть змушують державу краще піклуватися про своїх громадян.

Сьогодні Україна, законодавчо закріпивши новий механізм пенсійного забезпечення та захисту, відчуває гостру необхідність його повноцінного і якнайшвидшого впровадження.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми. У вітчизняній економічній літературі проблеми та перспективи впровадження різних форм пенсійного накопичення і страхування життя досліджуються або фрагментарно, або в рамках

широкої економічної проблематики, без комплексного підходу. Економіко-правовий аспект окреслених питань досліджено в роботах О. І. Амоші, А. П. Архипова, Л. В. Батченко, Н. П. Борецької, Е. М. Лібанової, Л. К. Семів, В. А. Скуратівського, О. В. Фінагіної, П. І. Шевчука, М. М. Шутова та інших.

Метою статті є аналіз проблем пенсійного забезпечення в Україні й обґрунтування необхідності реформування пенсійної системи вбкі розвитку накопичувального страхування життя як найбільш перспективного напрямку поліпшення пенсійного забезпечення й соціального захисту населення.

Виклад основного матеріалу. Середній вік населення України, як і населення інших країн Європи, стрімко збільшується, а кількість тих, хто створює додатковий продукт, тобто працює, навпаки, повсякчас знижується. За статистикою, сьогодні вікова структура населення має такий вигляд: пенсіонери - 13,8 млн осіб, ті, хто працює, - 14,6 млн, інші верстви населення - 19 млн осіб (рис. 2).

Окрім того, процес старіння населення в нас супроводжується зменшенням його кількості: за прогнозами Інституту демографії й соціальних досліджень, у 2007 році цей показник дорівнював 46,5 млн осіб, у 2009 році - 46 млн, до 2025 року, як вважають експерти, він складе 41,1 млн, а до 2050 - 33,2 млн. При цьому кількість пенсіонерів збільшиться. Уже до 2025 року співвідношення кількості працюючих і пенсіонерів радикально зміниться.

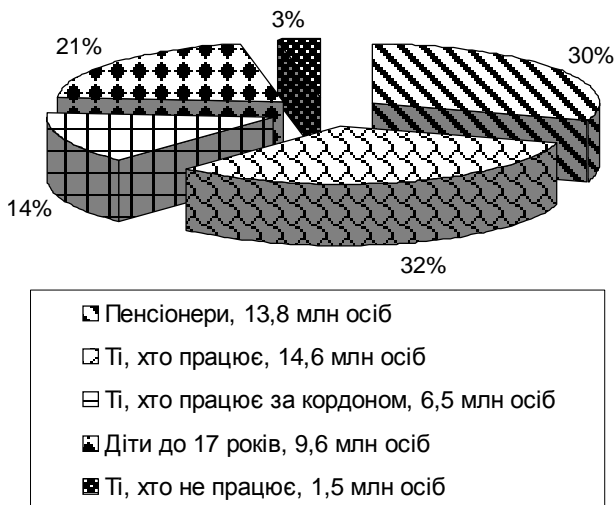

Рис. 2. Структура населення України станом на 01.01.2010 р. [11].

Співвідношення кількості пенсіонерів і кількості людей, які здійснюють відрахування в Пенсійний фонд (коефіцієнт системної залежності), зростає з 0,9 до 1,39.

Інакше кажучи, 100 працюючих утримуватимуть 139 пенсіонерів [8].

Розглянемо далі більш детально систему пенсійного забезпечення в Україні. Сьогодні це переважно державна система соціального захисту населення.

З 1 січня 2004 року в Україні розпочалася пенсійна реформа, що внесла істотні зміни в пенсійне законодавство. Насамперед, Україна перейшла від пенсійного забезпечення до пенсійного страхування, тобто зобов'язання щодо майбутнього пенсійного забезпечення працівника розподілилися між державою, працедавцями і самими працівниками.

Метою реформи є поступовий перехід від розподільчої пенсійної системи до накопичувальної.

Головний принцип нової системи - справедливе співвідношення між тими внесками, які кожна людина відраховувала під час своєї трудової діяльності на потреби пенсійної системи, і тією пенсією, на яку вона може розраховувати після виходу на заслужений відпочинок.

Нову систему регулюють два основних Закони, прийняті в 2003 р.: № 1058-IV "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" і № 1057-IV "Про державне пенсійне забезпечення".

Пенсійне забезпечення тепер складається з трьох рівнів, які представлені на рис. 3 [1, 2].

Рис. 3. Структура пенсійного забезпечення на Україні.

Перший рівень - солідарна система. Вона базується на принципах солідарності й субсидування, тобто, виплати пенсії й надання соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів держави.

Формується із внесків у вигляді 2 %, утриманих із заробітної плати найманих робітників, і 33,2 %, нарахованих на фонд оплати праці роботодавцем. Фактично працююче покоління за рахунок своїх внесків утримує тих, хто наразі не працює. Але від 2004 року солідарна система перейшла на принципи страхування, тобто одержувати пенсію за солідарною системою надалі зможуть тільки застраховані особи.

Сьогодні в Україні з 14 млн пенсіонерів близько 12 млн отримують мінімальну пенсію. А застрахованих у солідарній пенсійній системі, тобто осіб, на зарплату яких нараховуються внески в Пенсійний фонд,

на початок 2009 року, було приблизно 15 млн осіб.

Близько 7 млн осіб в Україні не є застрахованими особами, тому що більшість із них працює за кордоном, а частина зайнята в так званому "тіньовому секторі економіки". Тобто заробітну плату вони одержують, а внески в Пенсійний фонд на цю зарплату їхні роботодавці не сплачують.

Одночасно з ростом бюджету ПФ зростає і його дефіцит, який покривається державою. У 2005 році бюджет ПФ склав 65,7 млрд гривень, у т. ч. з Держбюджету перераховано у вигляді дотації 22,7 млрд грн (20 % бюджету України!) (табл. 1) [8, 9].

Другий рівень (планували ввести в дію з 2007, 2010, а зараз визначена нова дата - 2017 рік) - накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Таблиця 1. - Дотації бюджету Пенсійного фонду України

Рік	Бюджет ПФ, млрд грн	Дотації ПФ, млрд грн	Питома вага коштів Держбюджету, %
2005	65,7	22,7	34,4
2006	72,2	17,26	23,9
2007	101,9	25,6	25,1
2008	143,5	41,4	28,9
2009	165,7	39,5	23,8
Проект 2010	177,7	45,6	25,6

Ця система ґрунтується на принципах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді. Облік коштів буде здійснюватися на індивідуальних пенсійних рахунках громадян, на користь яких ці перерахування зроблені. Кошти інвестуватимуться в економіку країни з метою одержання інвестиційного доходу й захисту від інфляційних процесів.

Накопичені кошти є власністю громадян. Виплати з Накопичувального фонду будуть здійснюватися додатково до загальнообов'язкових пенсійних виплат.

Третій рівень - система недержавного пенсійно-

го забезпечення. Вона базується на принципах добровільної участі громадян, роботодавців та їхніх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень для одержання громадянами додаткових пенсійних виплат за рахунок відрахувань на недержавне пенсійне забезпечення й формування інвестиційного доходу, нарахованого на пенсійні активи.

Недержавне пенсійне забезпечення відповідно до законодавства може здійснюватися недержавними пенсійними фондами, страховими організаціями й банківськими установами.

Розмір пенсійних виплат у цій системі залежить від розміру пенсійних внесків, терміну, протягом якого ці внески накопичувалися, і розміру отриманого на них інвестиційного доходу. Пенсійні виплати в системі недержавного пенсійного забезпечення здійснюються незалежно від одержання виплат по загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню.

Однотимчасне функціонування всіх трьох рівнів має стабілізувати пенсійну систему, вирівнявши ймовірні на кожному рівні демографічні й фінансові ризики.

Для якнайшвидшого завершення такої кардинальної реформи пенсійної системи, що стосується й пенсіонерів, і працюючого населення, є декілька причин, які ми узагальнили в схемі (рис. 4) [10]:

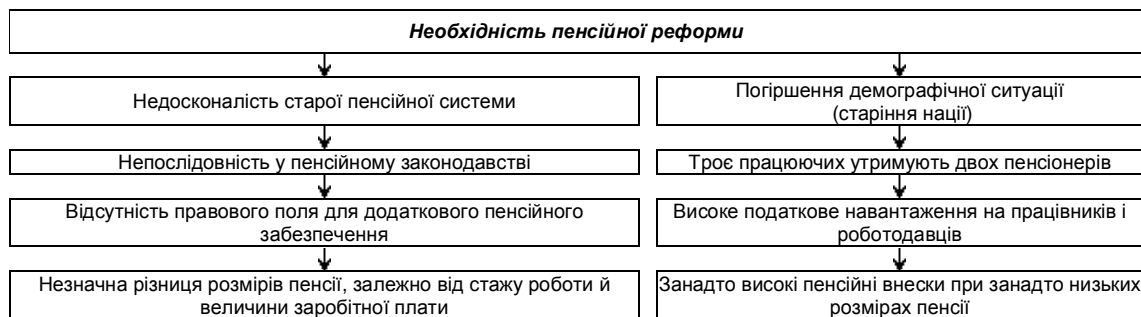

Рис. 4. Причини проведення реформи Пенсійної системи України.

Реформування передбачає особисту участь працівників у системі пенсійного забезпечення за допомоги різноманітних фінансових інститутів, страхових лайфхових компаній та організацій, які створю-

ють конкуренцію Державному пенсійному фонду.

Серед основних цілей пенсійної реформи (які повністю узгоджуються з європейським вибором нашої країни) можна назвати такі (рис. 5):

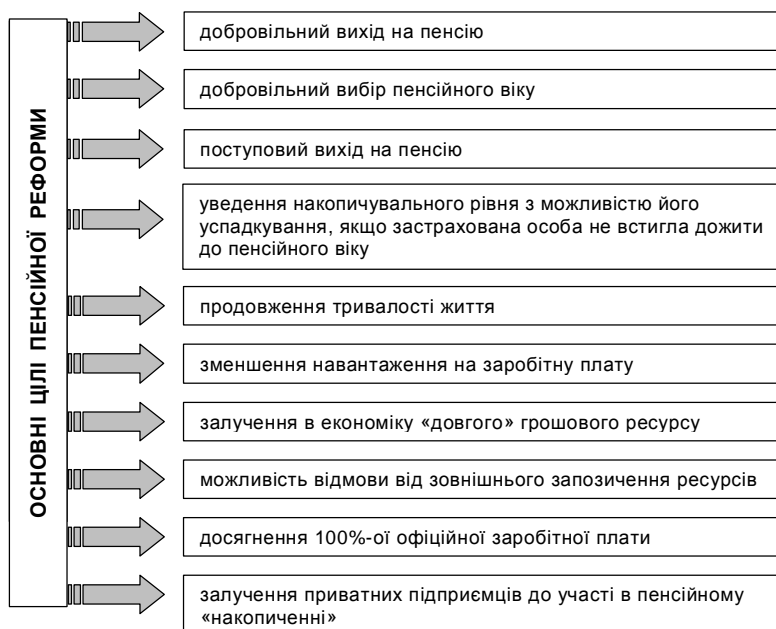

Рис. 5. Основні цілі пенсійної реформи [7].

Розглянемо далі наявні й перспективні можливості самостійного накопичення громадянами України коштів для майбутньої пенсії.

Досліджуючи світовий доробок, можна з упевненістю констатувати, що найкращою й найбільш надійною системою накопичення є довгострокові накопичувальні програми страхових компаній.

Ці програми завдяки багатоступінчастій системі захисту внесків (100 % страхові резерви, перестраховування, поділ ризиків за джерелами інвестування, податкові пільги), крім "скарбнички", дозволяють клієнтам і їхнім родинам мати постійний захист на випадок втрати працездатності або передчасної смерті як на території України, так і будь-якої іншої держави 24 години на добу.

Крім того, щороку клієнти страхових компаній із суми сплачених премій можуть повернути собі утриманий із їх заробітної плати прибутковий податок (податковий кредит) "живими грошима", що передбачено Законом № 889-IV "Про податок з доходів фізичних осіб" [4]. Це, безумовно, збільшує як розмір накопичення, так і суму доходу.

Після закінчення терміну дії договору накопичувального страхування застрахована особа (власник страхової програми) може забрати накопичену суму або замовити довічну пенсію, яка буде сплачуватися однаковими частинами в терміни, визначені самим клієнтом (ануїтет).

У розвинених країнах страхування життя давно стало обов'язковою потребою. Причиною цього є велике значення страхування життя в соціальній системі держави й особливо в системі пенсійного забезпечення. Метою цього виду страхування є не тільки забезпечення життя людини, але також і збереження її матеріального добробуту з погляду накопичення капіталу. Відчувши хоча б один раз себе захищеними й упевненими в майбутньому, тобто усвідомивши вигоди, які приносить страхування, люди ніколи не відмовляться від нього.

Середня європейська родина надійно захищає свою безпеку й добробут більш ніж десятком страхових полісів різних видів страхування. Наприклад, Австрія - країна з населенням близько 8-ми мільйонів - витратила на страхування протягом 2004 року майже 14 мільярдів євро. Це понад 1700 євро на людину. Премії зі страхування життя при цьому склали 44 %. Таким чином, страхування життя порівняно з іншими видами страхування займає найбільшу питому вагу [5].

Страхові компанії убезпечують гроші свого клієнта від можливих потрясінь і нестабільності на фінансових ринках, через які він може втратити свої заощадження. Тому компанії, які надають послуги страхування життя, підлягають особливо жорсткому контролю з боку держави. Так, наприклад, вони повинні мати так званий "страховий математичний резерв", який дозволяє страховій компанії в будь-який час у повному обсязі розрахуватися з усіма своїми клієнтами одночасно. При цьому увага приділяється надійності й достатній ліквідності інструментів капіталовкладення. Тож важко уявити собі ситуацію, коли страхова компанія, яка сумлінно дотримується законів та принципів створення й інвестування страхових резервів, могла б виявитися неплатоспроможною. Вимоги з резервування до страхових компаній більш жорсткі, ніж до банків.

При цьому резерви західних страховиків становлять мільярди доларів. Їх капітал набагато більший за резерви кредитних організацій. Накопичувальне страхування життя - найпоширеніший вид страхування в Америці, Західній Європі і Японії. У розвинених країнах світу близько 90 % населення мають поліси довгострокового накопичувального страхування.

В Україні картина прямо протилежна: ринок перебуває в зародковому стані. Про рівень розвитку ринку свідчать прості цифри - сума страхової премії на душу населення в Україні становить \$ 5 (рис. 6).

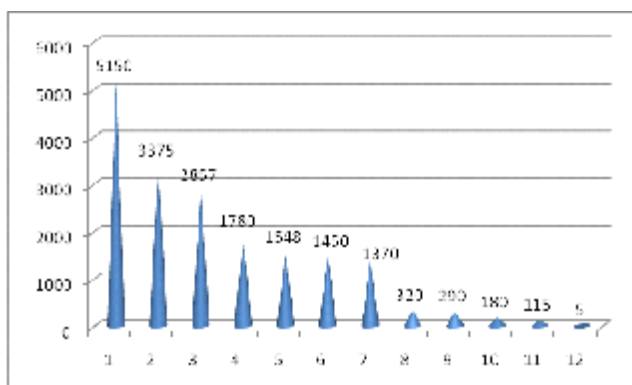

Рис. 6. Річні внески на страхування життя на душу населення (USD) за 2008 рік по окремих країнах світу.

Справа в тому, що в наших людей ще занадто свіжі спогади про махінації інвестиційних компаній на кшталт "МММ", а також банківської кризи, під час яких не тільки отримати прибуток, але й просто повернути власні вклади буває проблематично.

Важливо також і те, що за кордоном питання "страхуватися чи ні" взагалі перед людиною не стоїть. Будь-який поважаючи себе громадянин є власником

полісу страхування життя, адже від наявності такої страховки залежать усі інші блага - кредити в банках, навчання й пенсія. А в нас завжди знаходиться кредитор, який видає позички під заставу або під поруку, заробляючи на відсотках чималі гроші.

Експерти стверджують, що таке "довге" страхування допомагає розвитку європейської економіки: резерви страховиків дозволяють робити довгостро-

кові інвестиції в економіку. Нашій економіці так "не пощастило": якщо частка внесків зі страхування життя в країнах Західної Європи доходить до 15 %, у Росії ніяк не переступить поріг в 1 %, а в Україні все ще залишається в межах статистичної похибки [6].

Як вже зазначалося вище, правову основу й правила функціонування фінансових установ, які будуть займатися недержавним пенсійним забезпеченням в Україні, визначено Законом № 1057-IV [2].

Згідно з п. 3 ст. 2 Закону № 1057-IV, відкладати кошти на додаткову пенсію дозволено через:

- пенсійні фонди, шляхом укладання пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів і їхніми вкладниками;

- страхові організації, шляхом укладання договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;

- банківські установи, шляхом укладання договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, чинної для відшкодування внесків Фондом гарантування внесків фізичних осіб, що встановлюється згідно із законом (станом на 01.12.2009 р. - 150000 грн).

Як показує практика, найбільш підготовленими до таких процесів є страхові компанії зі страхування життя.

Якщо гроші вкладати в недержавні пенсійні фонди або банки, вони там будуть працювати доти, поки ми будемо приносити гроші. Вони не дають СИСТЕМИ забезпечення.

Якщо подивитися ширше, ми все життя займаємося накопиченням капіталу. Хтось відкриває власний бізнес, хтось робить заощадження, хтось їде на заробітки. Які основні умови мають бути виконані, щоб при інвестуванні ми змогли зібрати капітал?

Перша умова - на власні заощадження кожен вкладник має отримати **ПРИБУТОК**.

Друга умова - **ГАРАНТІЯ** того, що кошти, які буде вкладено у фінансову установу, не зникнуть разом із нею. Ідеться про надійність фінансових компаній, і тут слід враховувати три важливих параметри: фінансову потужність, диверсифікованість (різновиди напрямків діяльності компаній) і глобалізацію (у яких регіонах світу вони представлені).

Фінансова потужність означає, якими активами управляє (володіє) компанія, тобто яку суму довірили компанії її клієнти.

15 жовтня 2003 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 1640 про рейтинг надійності іноземних страхових компаній, яким дозволено працювати на ринку країни. Згідно з нею, щоб одержати ліцензію, рейтинг надійності, за даними всесвітньовідомої аудиторської рейтингової організації "Standard & Poor's", має бути не нижчим від "A". Класифікація компаній за рівнем надійності від "Standard & Poor's" виглядає так:

AAA - найбільш надійна

AA - дуже надійна

A - надійна.

Перед тим, як укладати угоду, клієнту завжди варто поцікавитися, яким є рейтинг фінансової надійності компанії, якій він планує довірити свої кошти.

Третя умова - щоб не сталося, капітал повинен бути повернутий за будь-яких умов, на 100 %. Двох

попередніх умов недостатньо, щоб гарантовано зібрати капітал. Чому? А тому що деякі життєві обставини від нас не залежать, але можуть вплинути на процес накопичення грошей. Якщо, наприклад, людина занедужає (хвороба триває понад півроку), чи зможе вона відкласти гроші на майбутнє? Ні, не зможе. Вона забере їх з банку на лікування. На жаль, наше "безкоштовне" лікування коштує досить дорого.

Або трапиться нещасний випадок. Людина взагалі може втратити можливість працювати. А якщо смерть? Звичайно, їй вже не потрібні гроші, але якщо це годувальник родини, у важкій фінансовій ситуації опиняться всі його найближчі родичі.

Отже, щоб ми в будь-якому разі гарантовано мали свій капітал, потрібен такий пакет страхових програм, який передбачав би ці всі випадки й гарантував би, що свій капітал ми одержимо за будь-яких умов. Тому необхідна третя умова - система **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**.

Тільки страхові компанії можуть запропонувати такі програми, які дають прибуток, гарантію й систему забезпечення. Ідеться насамперед про добровільне пенсійне забезпечення з елементами страхування, що пропонують найкращі страхові фінансові компанії в Україні.

У страхових компаніях життя не тільки накопичуються кошти на пенсійне забезпечення, а й надаються певні соціальні гарантії застрахованій особі. Наприклад, у випадку раптової смерті застрахованої особи родина отримує достатню суму, а у випадку інвалідності людина сама отримує кошти на лікування. Тому можна стверджувати, що, уклавши договір страхування життя, кожний уже має фінансовий захист на будь-який випадок - трагічний чи радісний - що може статися в його житті.

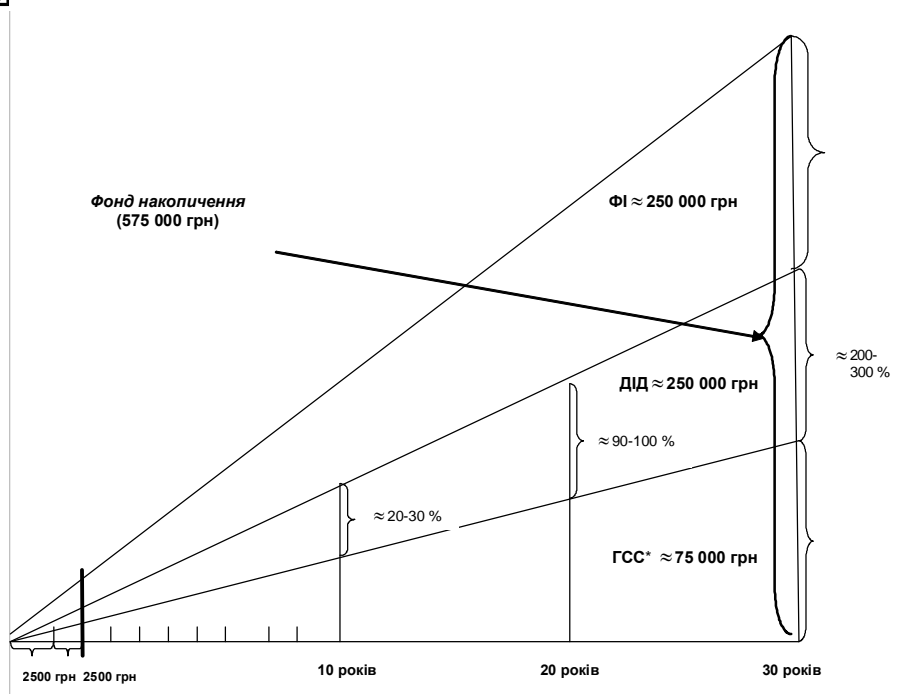
Сплачені страхові премії та отриманий на них інвестиційний прибуток накопичуються на індивідуальному пенсійному рахунку застрахованої особи. Незалежно від того, хто робить ці внески (ця особа, роботодавець або інша фізична особа), кошти з моменту їх зарахування на особовий рахунок стають власністю застрахованого. Причому розмір пенсійних внесків не обмежується, отже, і розмір пенсійних виплат повністю залежить від накопиченої суми.

Пенсійні внески інвестуються з метою отримання інвестиційного прибутку та збільшення розміру пенсійних накопичень, адже страхові компанії життя, відповідно до чинного законодавства, 85 % отриманого прибутку розподіляють серед клієнтів пропорційно до сплачених премій, а 15 % спрямовують на власний розвиток. Тому клієнти стабільно отримують прибуток, який не може бути меншим, ніж 4 %, установлені Законом [3]. Натомість банки своїм прибутком з клієнтами не діляться, а нараховують тільки відсотки по депозитних внесках.

Слід також зауважити, що пенсійні накопичення в компанії страхування життя надійно захищені за рахунок диверсифікації структури активів та високого рівня контролю з боку держави, адже ці компанії підлягають аудиту щоквартально.

Розглянемо тепер, яким чином здійснюються накопичення в страховій компанії життя?

Власник програми (застрахована особа) - жінка 25 років протягом 30 років щороку сплачує страхову премію 2 500 грн (210 грн на місяць) (рис. 7).

* ГСС - гарантована страхова сума (розраховується окремо для кожного клієнта залежно від віку, статі та стану здоров'я);
 ДІД - додатковий інвестиційний дохід (приклад розрахований для 8 % річних);
 ФІ - фонд індексації (формується за бажанням клієнта, приклад розрахований для 8 % річних).

Рис. 7. Схема формування фонду накопичення в страховій компанії життя.

Проведемо порівняльний аналіз накопичення коштів та виплат у страховій компанії життя, недержавному пенсійному фонді та банку для жінки 25 років до 55 років по 2500 грн на рік та наведемо дані в таблиці.

Таблиця 2. - Порівняльний аналіз накопичення пенсії та виплат у СК, НПФ та банку

	Банк	НПФ	СК
1. Дожиття	75 000 + %	75 000 + %	76 112 + % + фонд індексації
2. Смерть внаслідок хвороби	Повернення накопичених коштів + % вигодонабувачам через 6 місяців	Повернення накопичених коштів + % вигодонабувачам після отримання документів, що підтверджують смерть	Виплата гарантованої суми 76 112 грн + % + фонд індексації вигодонабувачам протягом місяця після отримання документів
3. Смерть від нещасного випадку	Повернення накопичених коштів + % вигодонабувачам через 6 місяців	Повернення накопичених коштів + % вигодонабувачам після отримання документів, що підтверджують смерть	Виплата подвійної гарантованої суми 152 224 грн + % + фонд індексації вигодонабувачам протягом місяця після отримання документів
4. Смерть через ДТП	Повернення накопичених коштів + % вигодонабувачам через 6 місяців	Повернення накопичених коштів + % вигодонабувачам після отримання документів, що підтверджують смерть	Виплата потрійної гарантованої суми 228 336 грн + % + фонд індексації вигодонабувачам протягом місяця після отримання документів
5. Часткова втрата працездатності (від 40 %)	-	-	Виплата відсотка від гарантованої суми 76 112 грн : 3 група інвалідності – 40 %, 2 група інвалідності – 70 %, 1 група інвалідності – 100 %.
6. Повна та постійна втрата працездатності	-	-	Виплата гарантованої суми 76 112 грн + % + страхова компанія бере на себе обов'язок сплачувати всі наступні премії за клієнта та наприкінці програми повернути клієнту гарантовану суму 3 %

	Банк	НПФ	СК
7 Госпіталізація за будь-яких обставин	-	-	Від 50 до 250 грн на добу, починаючи з четвертого дня госпіталізації
8 Хірургічне втручання	-	-	Від 5 000 до 25 000 грн залежно від потреби клієнта
9 Діагностика критичних захворювань	-	-	Одноразова виплата від 25 000 грн
10 Право на спадок	Спадкоємці можуть оскаржити права на спадок у суді	Спадкоємці можуть оскаржити права на спадок у суді	Суд не може оскаржити права вигодонабувача на спадок по страховому полісу
11 Пенсійна рента	-	-	Тільки СК мають право накопичені кошти виплачувати у вигляді довічної пенсії або пенсії на певний час (5,10,15 років) за бажанням клієнта.
12 Податкові пільги	-	Кожного року можна отримати податковий кредит залежно від сплачених податків	Кожного року можна отримати податковий кредит залежно від сплачених податків

Як бачимо, людина, яка має накопичувальну програму в страховій компанії, гарантує собі та своїй родині виконання фінансових завдань у будь-якому випадку. А якщо такої програми немає - людина серйозно ризикує.

Українці, як і раніше, цінують своє життя менше, ніж власний автомобіль. Після повернення з Європи наші співвітчизники дуже часто замислюються: звідки в літніх іноземців стільки грошей, щоб подорожувати світом? Адже куди не глянеш, скрізь зустрінеш загиб пенсіонерів - американців, європейців або японців, які бадьоро крокують за гідом. Усе дуже просто: ті дідуся й бабусі "гуляють" на свою власну страховку, на яку відклали все життя. У нас же накопичувальне страхування життя, як і раніше, не у фаворі. Страховиком поки важко вирвати українців із лабетів банківських вкладів і ПФів. Але ж страхування життя - те ж саме накопичення плюс страховий захист. Тільки гроші тут, на відміну від інших фінансових інструментів, "довгі".

Висновки

На сучасному етапі розвитку українського суспільства питання реформування системи пенсійного забезпечення стоїть дуже гостро. Пенсійна система базується на принципах солідарності поколінь, коли пенсії громадян, які закінчили свою трудову діяльність, фінансує нинішнє покоління працюючих. При цьому спостерігається постійний приріст непрацездатного населення та зменшення кількості працюючих.

Негативний вплив демографічної ситуації підсилюється проблемами економічного та соціального характеру, які в період фінансової кризи в Україні особливо важко діють на формування коштів Пенсійного фонду та збільшення його дефіциту. Усі ці об'єктивні демографічні та економічні дані свідчать про те, що держава в найближчому майбутньому не зможе забезпечити гідний рівень пенсії людям, які досягли пенсійного віку.

Оскільки пенсійне забезпечення в Україні сьогодні є функцією держави й державною системою соціального захисту населення, з 1 січня 2004 року уряд розпочав пенсійну реформу, у результаті якої створена трирівнева пенсійна система, головною метою якої - забезпечити гарантований мінімальний рівень життя всім людям пенсійного віку та створити умови для того, щоб працююче населення було зацікавлене накопичувати кошти на старість у системі недержавного пенсійного забезпечення. Тобто головною метою рефор-

ми є поступовий перехід від розподільчої пенсійної системи до накопичувальної.

Аналіз світового досвіду свідчить, що довгострокові накопичувальні програми страхових компаній є найкращою й найнадійнішою системою накопичення. Ці програми, завдяки багатоступінчастій системі захисту внесків, крім формування накопичувального фонду, дозволяють клієнтам та їхнім родинам мати постійний захист на випадок втрати працездатності або передчасної смерті як на території України, так і будь-якої іншої держави 24 години на добу.

З огляду на потреби держави, слід указати, що завдяки накопичувальним страховим програмам, держава зможе отримати стабільне джерело фінансових інвестицій в економіку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України № 1058-IV від 09.07.2003 р. "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - № 49-51. - Ст. 376.
2. Закон України № 1057-IV від 09.07.2003 р. "Про недержавне пенсійне забезпечення" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - № 47-48. - Ст. 372.
3. Закон України "Про страхування" [редакція від 04.10.2001 р.] № 2745-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2002. - № 7. - Ст. 50.
4. Закон України № 889-IV від 22.05.2003 р. "Про податок з доходів фізичних осіб" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - № 37. - Ст. 308.
5. Папазова Е. Н. Негосударственное пенсионное обеспечение: проблемы и пути решения / Е. Н. Папазова. - Донецк : СПД Куприянов В. С., 2007. - 60 с.
6. Особенности национальной пенсионной реформы [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.newlife.e-gloryon.com>.
7. Винуватці фінансової кризи [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.dgr.ru>.
8. Гура М. Пенсійна реформа: Виклик для України / Марек Гура ; за ред. Марчіна Свенціцькі. - К. : Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2008. - 68 с.
9. Аналитическая записка о финансовом состоянии ПФ Украины за январь-сентябрь 2009 г. от 06.10.2009 г. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
10. Рационализация пенсионных расходов // Вестник Пенсионного фонда Украины. - 2010. - Март.
11. Статистична інформація. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

O. Papazova, V. Manakina

INVESTMENT LIFE INSURANCE AS A COMPETITIVE ALTERNATIVE TO NON-STATE PENSIONS

The article analyzes the problems of pensions and the dynamics of the formation life insurance market in Ukraine, the performance indicators of insurance life companies, the revealed problems associated with the development of life insurance as one of the promising ways of introduction of private pensions.

Key words: intangible asset, valuation, intellectual property, methodics of valuation, possession, accounting, improvement.

© О. Папазова, В. Манакіна
Надійшла до редакції 10.05.2010

УДК 658.8

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ МАРКЕТИНГУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

ІРИНА ПРОЗОРОВА,

*кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу
Донецького національного університету*

ЛЮДМИЛА ШЕСТОПАЛОВА,

доцент кафедри маркетингу Донецького національного університету

У статті розглянуто аспекти розробки організаційно-економічного механізму комплексу маркетингу, спрямованого на підвищення ефективності ринкової діяльності підприємства з використанням методів маркетингу. Показано, що ефективний маркетинг на підприємстві можливий за умови врахування специфічних особливостей промислової галузі, постійного моніторингу основних ринкових факторів, а також застосування на підприємстві оптимальної виробничої програми й сервісного обслуговування.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, підприємство, маркетинг, маркетингова діяльність, концепція, індикатори ринку.

Постановка проблеми. Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується високим ступенем глобалізації та інформатизації бізнесу, посиленням і зміною характеру конкуренції на ринку. Середовище сучасного бізнесу нестабільне й агресивне. Пристосування бізнесу до цього середовища здійснюється за рахунок управлінської діяльності в різних галузях, таких як виробництво, фінанси, персонал, маркетинг. Значну роль у цій діяльності відіграє маркетинговий підхід, орієнтований на управління виробництвом з точки зору задоволення потреб ринку.

Багатофункціональність ринкової діяльності, особливості роботи окремих підприємств і безліч нестандартних ринкових ситуацій, зумовлених нестабільністю законодавчої та організаційної бази, створили багато різних підходів до стійкого управління підприємством у нестабільному ринковому середовищі. Проте до сьо-

годні більшість підприємств не визначилася зі стратегією своєї поведінки на ринку - їх діяльність активна тільки на оперативному рівні. Досить показовим прикладом є ринок побутової техніки, будівельних матеріалів, для якого характерна сезонність попиту. Відсутність стратегічних концепцій призводить до марних втрат сил і засобів, некерованості потоків матеріальних і фінансових ресурсів. А постійне посилення конкурентної боротьби, особливо із зарубіжними виробниками, потребує від вітчизняних підприємств швидкого й адекватного реагування на зміну кон'юнктури ринку, тому існує реальна необхідність створення й упровадження механізмів управління, які дозволяють сприймати ці зміни, розпізнавати їх і забезпечувати відповідну адаптацію виробничо-комерційної діяльності підприємства до ринкових умов на принципах менеджменту, логістики й маркетингу.

№ 3 (103) травень-червень 2010 р.